

On a Number from the 9th line on the South Side of the Bilgä Kagan Inscription

Yong-Söng LI*

(Seoul)

Özet: Daha 19. yüzyılın sonunda Bilge Kağan Yazıtının çoğu kısmı önemli ölçüde yıpranmış durumdaydı. Bu kısımlar bugüne değin gereği gibi okunamadılar. Onlardan biri de güney yüzünün 9. satırındaki *otuz artoki : bir* '30 + 1', yani '31' ibaresinden sonraki kısımdır. Araştırmacıların çoğu, *otuz artoki : bir* ibaresinden sonrasını ya *31 [yaşıma]* ... '31 [yaşımda] ...' olarak onardı ya da hiç onaramadı.

Bu arada, zaten BK D 28-29'da Bilge Kağan'ın 31 yaşında başından geçen bir olay zikredilmiştir. Ayrıca, olaylar Bilge Kağan Yazıtının doğu yüzünün 14. satırından (8 yaşı) güney yüzünün 7. satırına kadar (50 yaşı) art arda sırayla anılmıştır.

Bu sayıdan sonraki tümceler şöyle okunabilir: *otuz artoki : bir [: yolu (veya sühüş) : sühüşdüm : elig : törög :] tür^ükümä : bodunuma : yegin : ança kazanu : bertim : bunça : kazanıp [: kañım kagan : ı]t y^üil : onunç ay : altı otuzka : uça : bardı : "Otuz bir [kez (veya savaş) savaşım. Devleti yasaları] Türklerime (ve) halkıma daha iyi bir şekilde öylece kazanıverdim. Bunca kazanıp [babam hakan] Köpek yılının (= Milâttan Sonra 734 yılı) onuncu ayının yirmi altısında vefat etti."*

Anahtar sözcükler: Bilge Kağan Yazıtı, güney yüzü, otuz bir defa.

Abstract: There were already many severely damaged parts in the Bilgä Kagan inscription in the end of the nineteenth century. These parts have not been read properly. One of them is on the 9th line of the south side after *otuz artoki : bir* '30 + 1', i.e. '31'. The most researchers reconstructed the words

* Seoul National University, yulduz77@naver.com.

after *otuz artoki : bir as yaşıma ...* ‘[at my age of] 31 ...’ or could not reconstruct any word.

By the way, an event was already mentioned for the age of 31 of Bilgä Kagan in BK E 28~29. In addition, the events are mentioned in consecutive order from E 14 (at the age of eight) to S 7 (at the age of fifty) in the Bilgä Kagan inscription.

The sentences after this number can be read as *otuz artoki : bir [: yolı (or süñüş) : süñüşdüm : elig : törög :] tür^akümä : bodunuma : yegin : anča kazganu : bertim : bunča : kazganıp [: kañim kagan : i]t y^aıl : onunč ay : altı otuzka : uča : bardı* : “[I fought] thirty-one [times] (or [I engaged in] thirty-one [battles]). For the benefit of my Turks and my people, I arranged and organized thus [the state and the institutions] better. After he had gotten so many victories, (my father, the kagan,) passed away on the twenty-sixth day of the tenth month of the Year of Dog (= 734 A.D.).”

Keywords: Bilgä Kagan inscription, south side, thirty-one times.

1. Introduction

Orkhon Turkic is the oldest Turkic dialect whose written records have come down to us.¹ It is known to us through the inscriptions found in present-day Outer Mongolia, mainly in the basin of the Orkhon River, thus being conveniently called ‘the Orkhon inscriptions’. These are the Kül Tegin, Bilgä Kagan, Tunyukuk, Išbara Tarkan (Ongi), and Küli Čor (Ikhe-Khüşhötü) inscriptions.²

Many parts of the Kül Tegin and Bilgä Kagan inscriptions are identical.³ The Bilgä Kagan inscription is in a worse state of preservation than the Kül Tegin inscription.⁴ There were already many severely damaged parts in the Bilgä Kagan inscription in the end of the nineteenth century.⁵ These

¹ Tekin 1968: 7.

² Tekin 1968: 9.

³ See Tekin 1968: 10.

⁴ See Tekin 1968: 10.

⁵ “Bilge Kağan yazıtı da tıpkı Köl Tigin yazıtı gibi aradan geçen yaklaşık 1300 yıllık süreç içinde önemli ölçüde tahrip olmuştur.” (Alyılmaz 2005: 106).

parts have not been read properly. One of them is on the 9th line of the south side after *otuz artoki : bir '30 + 1'*, i.e. '31'.⁶

2. Interpretations of the number in question

This number was interpreted as follows:

(1) in IO (1892)

..... ↑↑⌘:↑↓⌘∣#⌘⌘ (p. 20)

(2) in Radloff 1893

..... ↑↑⌘:↑↓⌘∣#⌘⌘ (p. XXV)

(3) in Radloff 1894

..... ↑↑⌘:↑↓⌘∣#⌘⌘ (p. 68)

отуз артыкы бир..... “ein und dreissig Jahre.....” (p. 69)

(4) in Radloff 1895

..... ↑↑⌘:↑↓⌘∣#⌘⌘ (p. 200)

отуз артыкы бир..... (p. 201)

“ein und dreissig” (p. 200, 456)

(5) in Thomsen 1896

ot^uz—^artu“qu bir [—] “[Pendant?] trente et un [ans ..]” (p. 130)

(6) in Radloff 1896

..... ↑↑⌘:↑↓⌘∣#⌘⌘ (p. CL)

⁶ “Bilge Kağan yazıtının güney yüzü, 15 satır Köktürk harfli Türkçe metni içermektedir. Ancak yazıtın bu yüzünde yer alan yazılı yüzeylerin büyük bölümü, geride kalan süreçte kabarp / yapraklaşıp tabakalar hâlinde dökülmüştür. Yazıtın bu yüzünde sağlam bir satırla karşılaşmak mümkün değildir.” (Alyılmaz 2005: 115).

(7) in Radloff 1897

отуз артыкі бір..... “Ein und dreissig-
.....” (p. 147)

(8) in Radlov & Melioranskij 1897

отуз артыкі бір..... “Тридцать одинь-
.....” (p. 34)

(9) in Thomsen 1924

“einunddreißig [Jahre war ich tegin?].” (p. 158)

(10) in Orkun 1936

..... ᠠᠲᠤᠰᠢᠨᠪᠢᠷ (p. 71)
ot^uz ^art^uki bir – – “Otuz bir [sene tegin oldum?]” (p. 70)

(11) in Malov 1959

... ᠠᠲᠤᠰᠢᠨᠪᠢᠷ (p. 14)
отуз артыкы бір... (p. 18)
“Тридцать один... (Thomsen я был тегином-принцем; ZDMG, t. 78,
стр. 158)” (p. 23)

(12) in Tekin 1968

otuz artuqı bir [.....] (p. 246)
“(At the age of) thirty-one.....” (p. 279)

(13) in Ergin 1970

... ᠠᠲᠤᠰᠢᠨᠪᠢᠷ (p. 149)
Otuz artuqi bir [.....] (p. 70)
“Otuz bir.....” (p. 29)

(14) in Ajdarov 1971

... ᠠᠲᠤᠰᠢᠨᠪᠢᠷ (p. 306)
отуз артыкы бір... “Тридцать один...” (p. 314)

3. Conclusion

As seen above, the most researchers reconstructed the words after *otuz artoki : bir* as *yašima* ... ‘at my age of [31] ...’ or could not reconstruct any word.

By the way, an event was already mentioned for the age of 31 of Bilgä Kagan in BK E 28~29 as follows:

otuz : artoki : bir : yašima : karluk : bodun : buñsuz [: er]ür : barur : ärkli : yagı boltı : “At the age of thirty-one the Karluk, who were out of trouble and free, started hostilities (against us).”⁹

Therefore, it would be illogical to mention later another event at the same age of thirty-one. In addition, the events are mentioned in consecutive order from E 14 (at the age of eight) to S 7 (at the age of fifty) in the Bilgä Kagan inscription. For this reason, it makes no sense to mention suddenly an event at the age of thirty-one on S 9.

There are following two sentences just before *otuz artoki : bir*:

män : tokuz : yegirmi : yʔil : šad : olortum : tokuz[: yegir]mi : yʔil : kagan : olortum : el tutdum : “Nineteen years reigned I as šad, nineteen years as kagan, governing the state.”¹⁰

Consequently, there is no reason to mention an event at the age of thirty-one immediately after these two sentences.

The word just after *otuz artoki : bir* may be *yoli* (or *süñüş*) as the following sentences show:

kañim kagan : kʔirk : artoki : yeti : yoli : sülämiš : yegirmi : süñüş : süñüşmiš (KT E 14~15)

[kañi]m k[agan :] kʔir[k artoki] yeti : yoli : sülämiš : yegirmi : süñüş : sü[ñüş]miš (BK E 12~13)

“My father, the kagan, went on campaigns forty-seven times and engaged in twenty battles.”¹¹

⁹ See Tekin 1968: 276 for the English translation.

¹⁰ See Tekin 1968: 279 for the English translation.

kamagi : beš otuz : sülādimiz : üç yegirmi : sünüşdümüz : (KT E 18)
[*kamagi :*] *beš otuz :sü[lādim]iz [: üç yegir]mi [: sünüşdümüz :] (BK E 15)*

“In all we went on campaigns twenty-five times and we fought thirteen times.”¹²

eki yegir[mi : sülādim sünüşdüm :] (KT E 28)

eki yegirm[i : sülādim :] sünüşdüm : (BK E 23)

“I went on campaigns twelve times, ... (and I fought ... times).”¹³

There should be campaigns and fights not mentioned in KT E 28 and BK E 23.

There are following sentences in BK S 10:

tür^ükümā : bodunuma : yegin : anča kazganu : bertim : bunča : kazganıp [: kañim kagan : i]t y²il : onunč ay : altı otuzka : uča : bardı :
“For the benefit of my Turks and my people, I have thus gotten victories in the best way. After he had gotten so many victories, (my father, the kagan,) passed away on the twenty-sixth day of the tenth month of the Year of Dog (= 734 A.D.).”¹⁴

These sentences can be compared with the following sentences:

[kañim kagan : anča elig :] törög : kazganıp : uča : barmış : “(My father, the kagan,) after he had founded (such a great) empire and gained power, passed away (lit.: ‘went flying’).”¹⁵ (KT E 15~16)

bunča : törög : kazganıp : inim : kül tegin : özi anča : kargäk boltı :
“After he had succeeded so much in making the state powerful, my younger brother, Prince Kül, passed away.”¹⁶ (KT E 30)

¹¹ See Tekin 1968: 265-266 for the English translation.

¹² See Tekin 1968: 266 for the English translation.

¹³ See Tekin 1968: 268 for the English translation.

¹⁴ See Tekin 1968: 279 for the English translation.

¹⁵ See Tekin 1968: 266 for the English translation.

Bibliography

- Ajdarov, Gubajdulla (1971), *Jazyk orxonskix pamjatnikov drevnetjurkskoj pis'mennosti VIII veka*, Alma-Ata.
- Alyılmaz, Cengiz (2005), *Orhun Yazıtlarının Bugünkü Durumu*, Ankara.
- Aydın, Erhan (2012), *Orhon Yazıtları (Köl Tegin, Bilge Kağan, Tonyukuk, Ongi, Küli Çor)*, Kömen Yayınları: 87, Konya.
- Berta, Árpád (2004), *Szavaimat jól halljátok..., A Türk és Ujgur rovási-rásos emlékek kritikai kiadása*, Szeged.
- _____ (2010), translated by Emine Yılmaz, *Sözlerimi İyi Dinleyin..., Türk ve Uygur Runik Yazıtlarının Karşılaştırmalı Yayını*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 1008, Ankara.
- Ergin, Muharrem (1970), *Orhun Ábideleri*, İstanbul.
- Malov, Sergej Je. (1959), *Pamjatniki drevnetjurkskoj pis'mennosti mongolii i kirgizii*, Moskva & Leningrad.
- Orkun, Hüseyin Namık (1936), *Eski Türk Yazıtları I*, İstanbul.
- Ölmez, Mehmet (2012), *Orhon-Uygur Hanlığı Dönemi Moğolistan'daki Eski Türk Yazıtları, Metin-Çeviri-Sözlük*, Ankara.
- Radloff, Wilhelm, *Atlas der Alterthümer der Mongolei*, [Erste Lieferung] 1892, Zweite Lieferung 1893, Dritte Lieferung 1896, St. Petersburg.
- _____, *Die alttürkischen Inschriften der Mongolei*, erste Lieferung 1894, Zweite Lieferung 1894, Dritte Lieferung 1895, St. Petersburg.
- _____, (1897), *Die alttürkischen Inschriften der Mongolei*, Neue Folge, St. Petersburg.
- Radlov, Vasilij Vasil'evič [= Wilhelm Radloff] & Platon M. Melioranskij (1897), *Drevnetjurkskije pamjatniki v Košo-Cajdame*, Sbornik Trudov Orxonskoj ekspedicii, T. IV, Sanktpeterburg.
(<http://books.e-heritage.ru/book/10086767>)
- Societe Finno-Ougrienne (1892), *Inscriptions de l'Orkhon recueillies par l'expédition finnoise 1890*, Helsingfors. (= IO)

- Tekin, Talat (1968), *A Grammar of Orkhon Turkic*, Indiana University Publications, Uralic and Altaic Series Vol. 69, Bloomington & The Hague.
- _____ (1988), *Orhon Yazıtları*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 540, Ankara.
- _____ (1991), “A New Classification of the Turkic Languages”, *Türk Dilleri Araştırmaları* 1, pp. 5-18.
- _____ (1995), *Orhon Yazıtları: Kül Tigin, Bilge Kağan, Tunyukuk, Simurg Dil ve Edebiyat Dizisi: 1*, İstanbul.
- _____ (2000), *Orhon Türkçesi Grameri*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 9, Ankara.
- _____ (2008), 돌궐 비문 연구 — 켈 티긴 비문, 빌개 카간 비문, 투뉴쿠크 비문 — [*Dolgwəl Bimun Yəngu — Kül Tigin Bimun, Bilgä Kagan Bimun, Tunyukukü Bimun* — = Researches into the Orkhon Inscriptions — Kül Tigin Inscription, Bilgä Kagan Inscription, Tuñukuk Inscription —], translated and annotated by Yong-Söng Li, Seoul.
- Thomsen, Vilhelm (1896), *Inscriptions de l'Orkhon déchiffrées*, Helsingfors. (= *MSFOu V*)
- _____ (1924), “Altürkische Inschriften aus der Mongolei, in Übersetzung und mit Einleitung”, übersetzt von Hans Heinrich Schaeder, *Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft* 78, pp. 121-175.
- User, Hatice Şirin (2009), *Köktürk ve Ötüken Uygur Kağanlığı Yazıtları*, Kömen Yayınları: 32, Türk Dili Dizisi: 1, Konya.